

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ”
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ
SALA DE LECTURĂ CFCL

Expoziție virtuală consacrată Anului 2025 „Anul Mihai Eminescu”

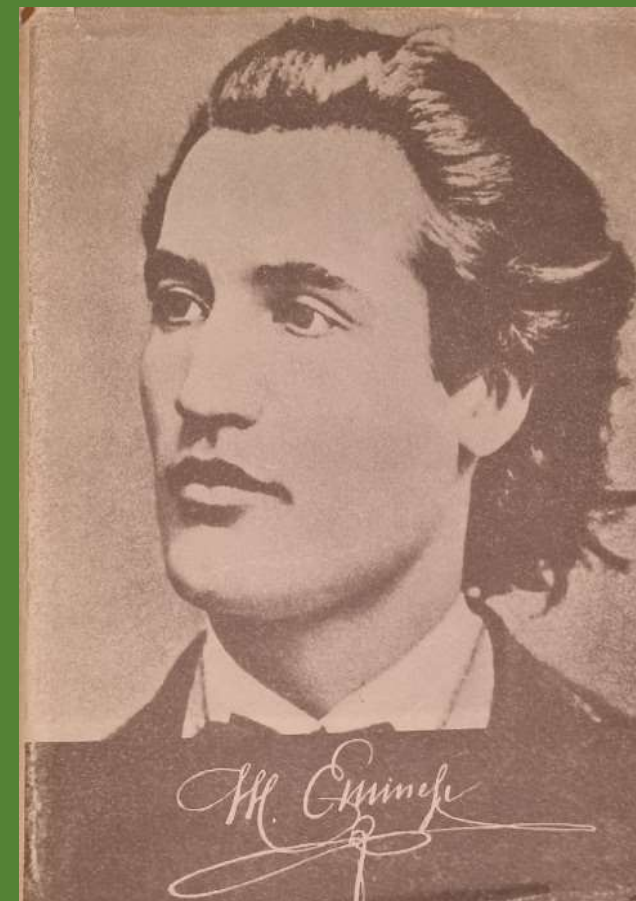
MIHAI EMINESCU

(1850-1889)

ROMÂNUL ABSOLUT,

LUCEAFĂRUL

POEZIEI ROMÂNEȘTI

Anul 2025 „Anul Mihai Eminescu”

- 26 decembrie 2024 – Parlamentul Republicii Moldova a declarat Anul 2025 „Anul Mihai Eminescu”, pentru a marca 175 de ani de la nașterea poetului național, considerat un simbol al literaturii naționale și universale.
- Expoziția „MIHAI EMINESCU (1850-1889) ROMÂNUL ABSOLUT, LUCEAFĂRUL POEZIEI ROMÂNEȘTI”, are rolul de a stimula interesul tinerii generații pentru opera eminesciană și de a încuraja tinerii să se inspire și să pună în valoare moștenirea culturală a marelui poet Mihai Eminescu.
- Considerat *cel mai mare poet al literaturii române*, Eminescu a avut o influență semnificativă asupra *dezvoltării limbii și culturii naționale, dar și asupra gândirii filosofice și politice.*

Sub raza gândului etern...

- *Mihai Eminescu - poet național și universal, „geniul tutelar al culturii neamului”, s-a înscris în durata eternă a poporului român. Romantic prin însăși structura sufletească, poetul reprezintă un model al măiestriei limbii și versificației.*
- *Poetul a ocazionat o evoluție în literatura noastră, a stabilit o scară valorică, a eliberat limbajul poetic, critica românească s-a format și în jurul discutării operei lui Eminescu.*
- *Scriitorul s-a remarcat printr-o inteligență și capacitate de sinteză extraordinare, susținute de o memorie imensă.*
- *Eminescu a ridicat poezia la rang de capodoperă, îmbinând un bogat fond de idei cu o limbă românească impecabilă, sintetizând cele mai importante valori din literatura națională și cea universală.*

Viața și opera lui Mihai Eminescu

- *Născut la 15 ianuarie 1850 la Botoșani, într-o familie de români cu rădăcini în jurul Blajului, de unde au plecat strămoșii săi, de religie ortodoxă, spre Moldova.*
- *Fiul lui Gheorghe Eminovici, care a depășit condiția de țăran ajungând la rangul de căminar, și al Ralucăi Iurașcu, fiică de boier.*
- *Eminescu a avut 10 frați, dintre care majoritatea au decedat tineri (32-33 de ani), cu excepția lui Matei Eminovici (72 de ani). El fiind al șaptelea copil.*
- *Viitorul poet își petrece copilăria la Ipotești – sat pitoresc, cufundat în verdeața pomilor și tupilat sub o streășină de deal. Farmecul naturii și istorisirile bătrânilor sfătoși au servit drept punct de plecare pentru primele lui acorduri poetice.*

Moment de cotitură în viața tânărului poet

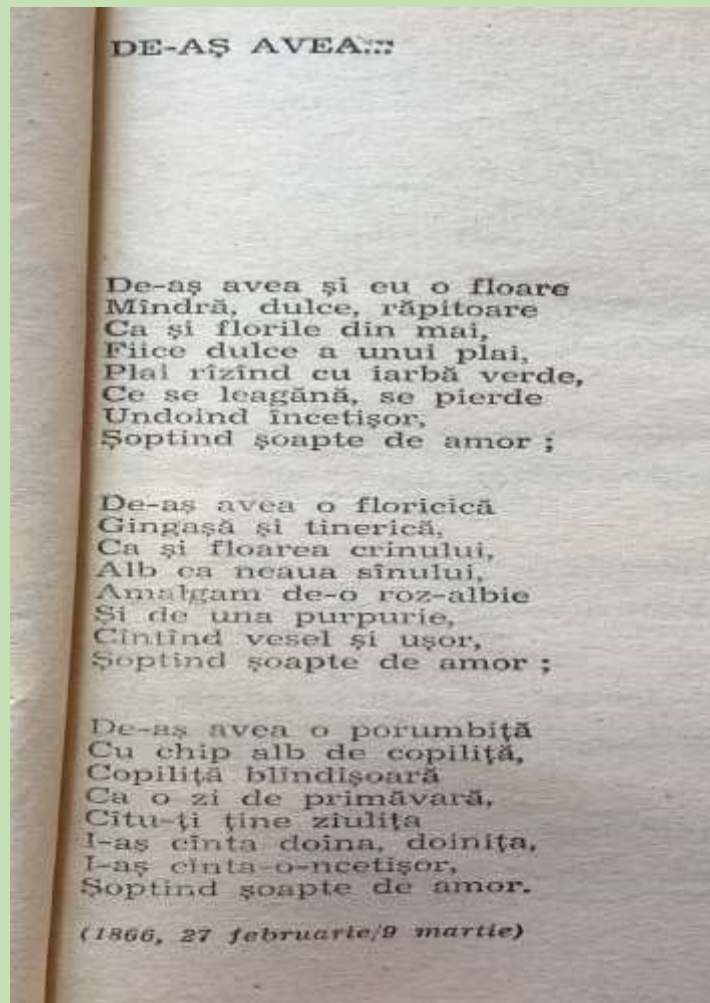
- În 1860, după absolvirea școlii primare din Cernăuți, este admis la gimnaziul din localitate, cu obiectele de predare în limba germană, unde se află până în 1866.
- În viața plină de frământări a tânărului poet survine apoi un moment de cotitură, care a trasat urme adânci în sufletul lui, a influențat mult întreaga lui dezvoltare spirituală ulterioară și a lăsat o puternică amprentă asupra destinului acestei firi atât de sensibile: el își întrerupe studiile și, împrietenindu-se cu toiagul pribegiei, pornește în lumea largă.
- Critici și istorici literari, susțineau, că vagabondajul ar fi fost în natura lui Eminescu, dornic de aventuri romantice. Aceste presupuneri au fost dezmințite de însuși Eminescu ” *Dacă de la al 14-lea an și până la al 20-lea, - scria într-un târziu poetul, - mi-am câștigat pâinea singur, într-o viață aventuroasă și plină de nemulțămiri, am făcut-o aceasta cu deplină conștiință a sacrificiilor, însă nu din capriciu copilăresc*”.
- Foamea și sărăcia îndurate de el, suferințele fizice și nesfârșitele umiliri morale au întunecat existența genialului nostru poet, în vara anului 1866 Mihai Eminescu pleacă din Cernăuți și se îndreaptă spre orașul Blaj (Transilvania), unde încearcă fără succes să-și continue studiile la seminarul din localitate.
- Unul dintre seminariștii din localitate în amintirile sale scrie: „ *Mi se rupea inima de milă, unde-l vedeam cum umblă de destrămat și flămând... Mai mult de o lună l-am ocrotit pe la mine. Venea seara , cina și se suia în podul grajdului și acolo se culca încălțat, îmbrăcat...*”
- „*Sta cu răzătoarea de fier în mână, - scrie un contemporan, - și rădea banițele pline. În picioare avea doar niște pantaloni de dril albaștri, iar pe corp un sacou scurt de materie ordinară. Nici cămașă, nici ciorapi, nimic*”. Tot în perioada de pribegie îl vedem grăjdar, sufleor și copist la diferite teatre. Acești ani de grea cumpănă și de anonimat au fost deosebit de importanți pentru Eminescu.
- Cutreierând Moldova, Transilvania și Muntenia, el vine în contact cu poporul, cu viața lui, studiază creația populară artistică, tradiția istorică, luând astfel cunoștință de viața diferitelor pături ale societății. Anume în acești ani încep să se cristalizeze concepțiile sociale ale poetului în atitudinea adoptată față de realitatea înconjurătoare.

Activitatea poetică a lui Eminescu în paginile revistei „Familia”

Începuturile literare ale lui Eminescu:

25 februarie 1866 în paginile revistei „Familia”, editată la Budapesta de cunoscutul publicist Iosif Vulcan.

Una dintre primele creații literare, ale acestui tânăr necunoscut, găzduite între coloanele revistei „Familia”, a fost poezia „DE-AȘ AVEA...”, care a marcat debutul poetului.

„Cu bucurie, - scria I. Vulcan în același număr al publicației sale, - deschidem coloanele revistei noastre acestui june de doar 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă, ne-a surprins plăcut”. El a avut toată dreptatea să se mândrească în tot cursul vieții cu ziua acea de pomină – „ 25 făurar a anului 1866”.

Lucrări de adolescență între anii 1866 – 1869

Lucrări tipărite de
Iosif Vulcan:

1. DIN STRĂINĂTATE

2. SPERANȚA

3. LA BUCOVINA

DIN STRĂINĂTATE

Cînd tot se-nveselește, cînd toți aci se-nceintă,
Cînd toți își au plăcerea și zile fără nori,
Un suflet numai plînge, în doru-i se avîntă
L-a patriei dulci plaiuri, la cîmpii-i rîzători.

Și inima aceea, ce geme de durere,
Și sufletul acela, ce cîntă amorțit,
E inima mea tristă, ce n-are mîngiere,
E sufletu-mi, ce arde de dor nemărginit.

Aș vrea să văd acuma natala mea vilcioară
Scăldată în cristalul pirăului de-argint,
Să văd ce eu atîta lubeam odinioară :
A codrului tenebră, poetic labirint ;

Să mai salut o dată colibele din vale,
Dorminde cu un aer de pace, liniștiri,
Ce respirau în taină plăceri mai naturale,
Visări misterioase, poetice șoptiri.

Aș vrea să am o casă tăcută, mititică,
În valea mea natală, ce undula în flori,
Să tot privesc la munte în sus cum se ridică,
Pierzîndu-și a sa frunte în negură și nori.

SPERANȚA

Cum mîngie dulce, alină ușor
Speranța pe toți mucitorii !
Tristeță, durere și lacrimi, amor
Azilul își află în sinu-i de dor
Și pier, cum de boare pier norii.

Precum călătorul, prin munți rătăcind
Prin umbra pădurii cel dese,
La slaba lumină ce-o vede lucind
Aleargă purtat ca de vînt
Din noaptea pădurii de iese !

Așa și speranța — e-un lieur ușor
Cu slaba-i lumină pâlindă —
Animă-ne-o dată tremîndul picior,
De uită de sarcini, de uită de nori,
Și unde o vede s-avîntă.

La cel ce în carcere plînge amar
Și blestemă cerul și soarta,
La neagra-i durere îi pune hotar,
Făcînd să-i apară în negru talar
A lumii parănimfă — moartea.

Și maicii ce strînge pruncuțu-i la sin,
Privirea de lacrimi plină,

LA BUCOVINA

N-oi uita vreodată, dulce Bucovină,
Geniu-ți romantic, munții în lumină,
Văile în flori,
Riuri resăltînde printre stînce nante,
Apele lucinde-n dalbe diamante
Peste cîmpii-n zori.

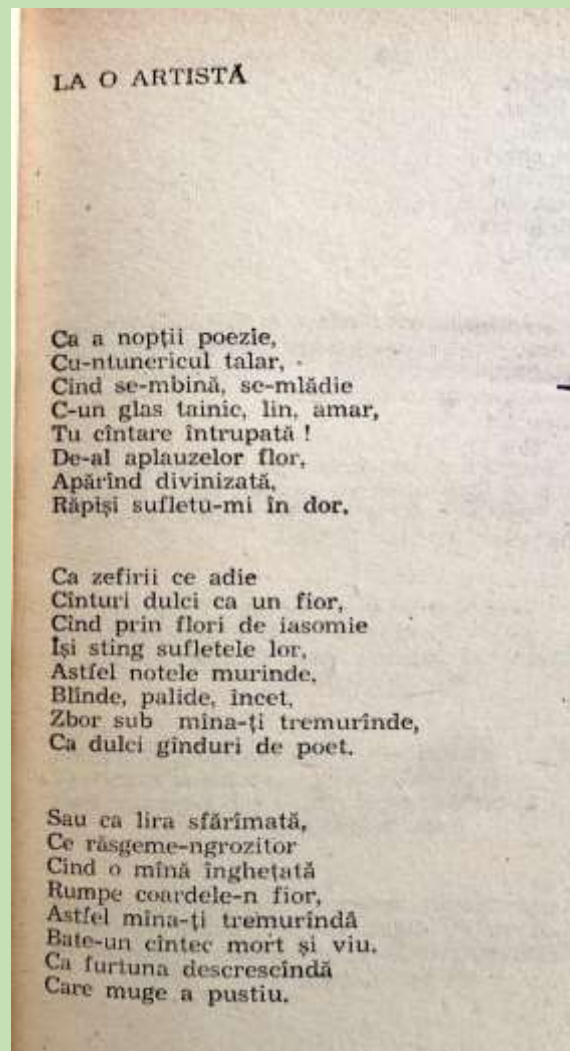
Ale sorții mele plîngeri și surise,
Îngîinate-n cînturi, îngîinate-n vise
Tainic și ușor,
Toate-mi trec prin gîndu-mi, trec pe dinaintea
Inima mi-o fură și cu dulci cuvinte
Îmi șoptesc de dor !

Numai lingă sinu-ți geniile rele,
Care îmi descîntă firul vieții mele,
Parcă dormita ;
Mă lasară-n pace, ca să cînt în lume,
Să-mi visoz o soartă mîndră de-al meu nume
Și de steaua mea.

Cînd pe bolta brună tremură Seleneș,
Cu un pas melodic, cu un pas alene
Lin în calea sa,
Eol pe-a sa arpă blînd răsunătoare
Cînt-a nopții dulce, mistică cîntare,
Cînt din Valhala.

„Întâiul onorar” al poetului din viața sa de literat

În amintirea debutului său,
poetul i-a încredințat tot lui Iosif Vulcan,
în primăvara anului 1883,
publicarea unora dintre cele mai frumoase
cântece de iubire ale sale,
pentru care a primit
„întâiul onorar” din viața sa de literat.

Motivele de bază ale acestor
începuturi poetice eminesciene –
nostalgia după meleagurile natale,
tînjirea după dragostea pierdută,
meditațiile filozofice pe marginea
problemelor etern-umane –
urmează să devină căile magistrale
ale operei sale, privite în ansamblu.

Eminescu student

la Universitățile din Viena și Berlin (1869-1874)

- Între anii 1869-1874 Eminescu este student la universitățile din Viena și Berlin, unde studiază filozofia și dreptul. Vastele cunoștințe, însușite și aprofundate printr-o muncă asiduă în diverse domenii, l-au ajutat să devină un enciclopedist în toată accepțiunea cuvântului.
- Instruirea teoretică în diverse domenii: *filosofie, istorie, economie politică*, s-a răsfrânt mai târziu asupra creației literare eminesciene, stând la baza multor idei și inspirații poetice.
- Anii de studii universitare coincid cu evenimentele legate de Comuna din Paris, care și-a aflat un ecou adânc în conștiința poetului. Pe acest fundal social apar primele variante ale poemului „ÎMPĂRAT ȘI PROLETAR”, care reflectă evoluția concepțiilor social-politice ale lui Eminescu în anii 1870-1874 și constituie mai curând o etapă în evoluția lui de creație.
- Problemele nedreptății sociale într-o lume strâmb întocmită, unde „*a statelor greoaie cară trebuie împinse*” pentru a apăra interesele celor tari, ce se îngrădiră „*cu averea și mărirea în cercul lor de legi*” sunt reflectate artistic în poemul „ÎMPĂRAT ȘI PROLETAR”. Proletarul lui Eminescu demască cu vehemență morala și legile.

„JUNII CORUPTI”

primele manifestări literare ale geniului eminescian în devenire

Protestul manifestat în operele anterioare „JUNII CORUPTI”, „ÎNGER ȘI DEMON”, „GENIU PUSTIU”, capătă o semnificație mult mai concretă, eroul central al poemului, agitatorul proletar, întruchipează cele mai nobile idei ale luptătorilor pentru cauza Comunei, exprimate de pe pozițiile clasei muncitoare.

„JUNII CORUPTI” considerate primele manifestări literare ale geniului eminescian în devenire.

Eminescu revine acasă după anii de studenție

- Având viziunea unui viitor inspirat de idei generoase, Eminescu, revine acasă după anii de studenție, n-a avut posibilitatea de a face abstracție de realitățile concrete de aici. Este nevoit să renunțe la unele idei împărtășite de el la Viena și Berlin, fără însă a se dezice de marele lui vis de dreptate socială.
- În 1874-1877 Eminescu se află la Iași, unde ocupă pe rând posturile de director al Bibliotecii Centrale, profesor la Institutul Academic, revizor școlar.
- Din 1876 își începe activitatea de publicist. În gazeta „Curierul de Iași” publică o serie de cronici teatrale, în care militează pentru orientarea realistă, democratică și patriotică a teatrului național.
- *Teatrul, scria Eminescu, trebuie să devină un loc sacru, în care omul să poată respira „ aerul cel curat, poetic, plin de minte și de inimă”.* În publicistica sa, consacrată teatrului, Eminescu dă dovadă de o înțelegere foarte subtilă a caracterului creației dramatice, anticipând considerabil ideile și mentalitatea timpului.
- În cronicile teatrale eminesciene un loc important îl ocupă actorul, în timp se repertoriul, spune el „e sufletul unui teatru, actorii sunt corpul lui, sunt materia în care se întrupează repertoriul”. Și pentru ca această întrupare să fie la înălțimea cuvenită, actorul trebuie să fie conștient de înalta răspundere morală, să aibă un nivel ridicat de cultură generală și de pregătire scenică. Nu e suficient ca el „ să-și joace rolul”, ci trebuie să trăiască cu toată sinceritatea.
- Cu mare interes se referă la limba actorului, care trebuie să fie curată, nealterată, firească, conform personajului piesei, lipsită de *tonul francezesc (nazal) sau spaniol (gutural)*.
- Părerile lui Eminescu în materie de teatru au constituit o valoroasă contribuție adusă la formarea unui teatru național, cu un repertoriu stabil de piese originale, jucate de o generație de interpreți de mare talent.

Moștenirea literară a lui Eminescu

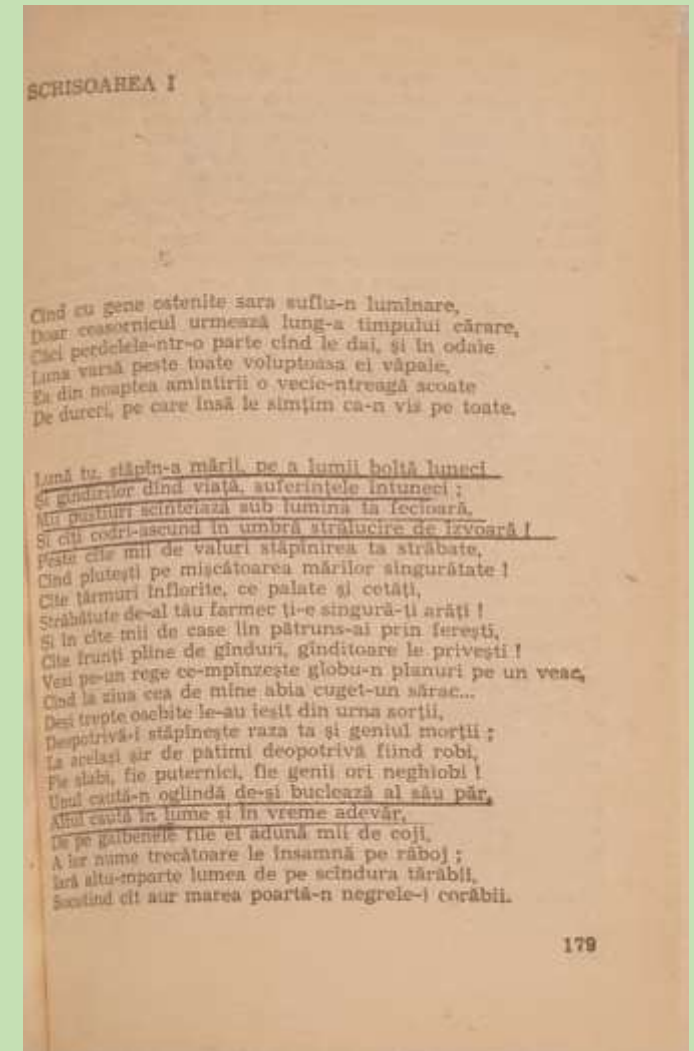
ciclul „Scrisorilor”

Scrisoarea I

Un loc semnificativ în moștenirea literară a lui Eminescu îl ocupă ciclul Scrisorilor, elaborate în perioada culminantă a creației lui literare.

Scrisorile prezintă expresia deplină a filonului satiric din întreaga sa creație, chintesența talentului și a diapazonului tematic eminescian.

În „Scrisoarea I” poetul redă chipul omului de geniu, disprețuit de către societate, precum și preocupările lui de a pătrunde legitățile naturii și cunoașterii, aspirațiile lui mari spre absolut.

Moștenirea literară a lui Eminescu

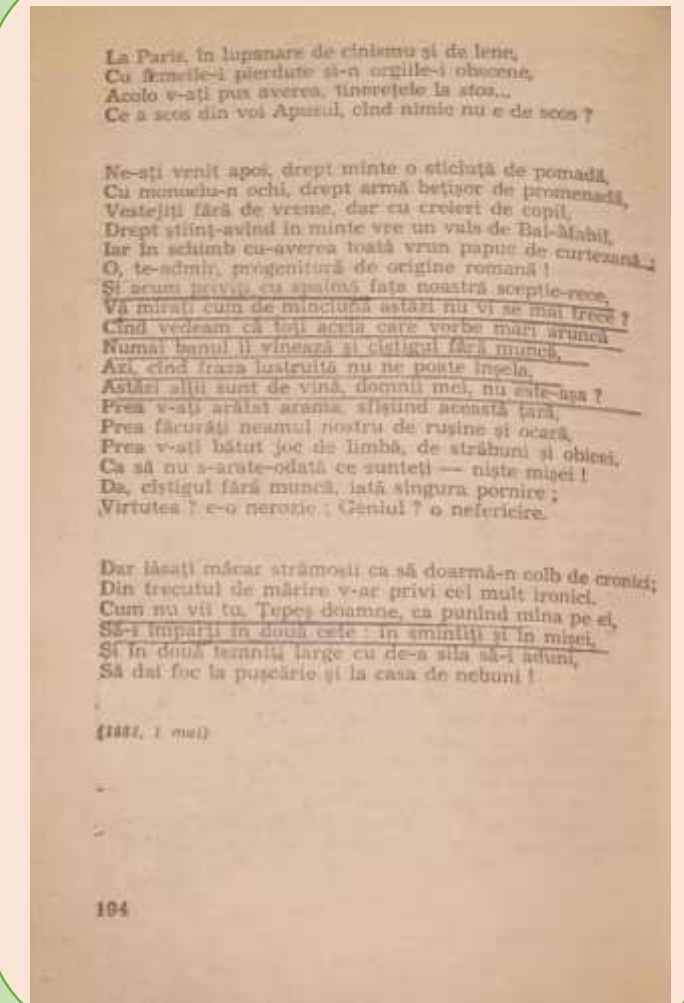
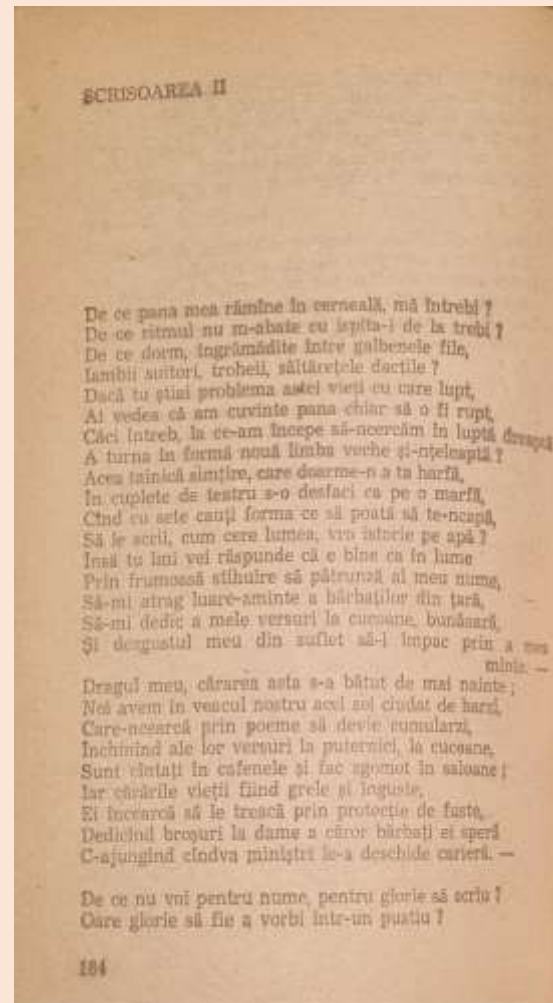
Scrisorile II și III

În „Scrisoarea II”, înrudită prin tematică cu „Epigonii”, Eminescu descrie soarta dramatică a omului de artă în societate, despre rolul și menirea operei de artă, refuzând împăcarea cu oficialitatea, care desconsideră munca și opera creatorului. Materia de inspirație o constituie durerile lumii și nefericirea celor mulți

Amărăciunea pe care i-o provoacă această lume, în care nu e loc nici pentru dragoste, constituie subiectul „Scrisorii III”, anume antiteza dintre trecutul eroic și prezentul decăzut, dintre chipul patriotului înflăcărat din trecut și cel al liberalului burghez din prezent. Poetul proslăvește virtuțile strămoșești, lupta eroică împotriva cotropitorilor turci, demască stările de lucruri contemporane, imoralitatea claselor dominante și patriotismul fals al liberalilor. El denunță cu indignare fărădelegile comice de clasele stăpânitoare.

Versurile: Și acum priviți ... Astăzi alții...

Cum nu vîi tu, Tepeș ...

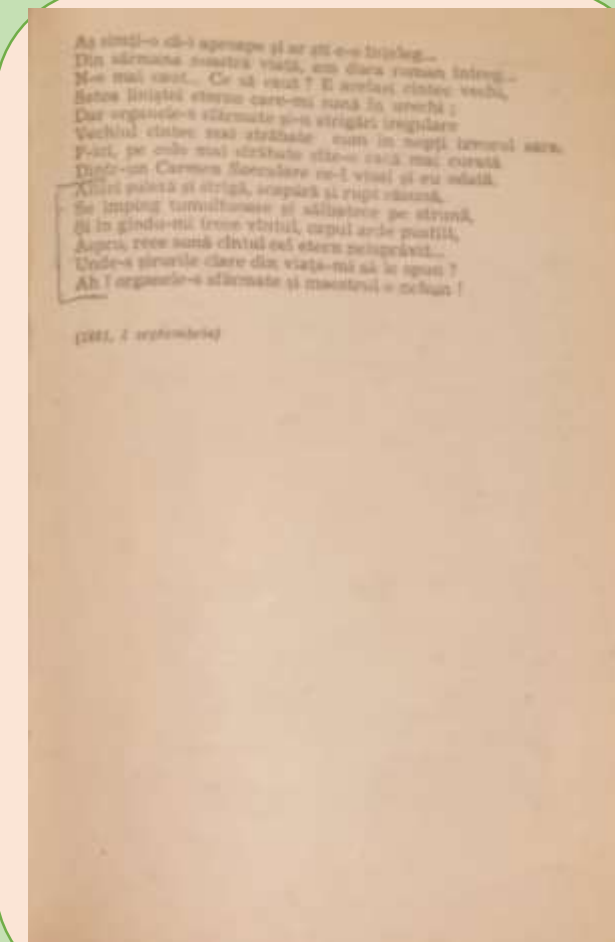
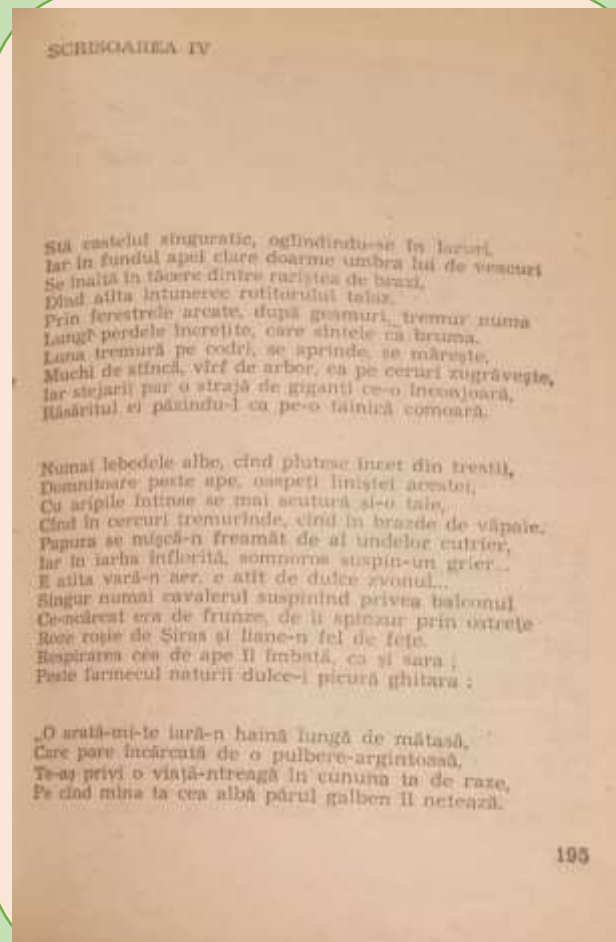
Moștenirea literară a lui Eminescu

Scrisoarea IV

Dragostea și natura, sub cele mai diverse aspecte și manifestări, capătă în Scrisorile IV și V o puternică rezonanță social-filozofică. Poetul își exprimă disprețul și mânia împotriva transformării dragostei în marfă, împotriva femeii cochete și cu purtări ușoare din așa zisa lume bună, demască eroismul și stupiditatea ei. Idealul dragostei el o vede în trecut ori în lumea fanteziei lui. Afirmarea unei dragoste curate și fericite în mediul meschin al societății burgheze este imposibilă. Dezamăgirea provoacă accente grave, care parcă prevestesc tragicul sfârșit al celui ce prin „vechiul cântec” trezise în sufletul poetului atâta pasiune:

p. 199

Versurile: Astfel șiuieră și strigă Ah organele-s ..

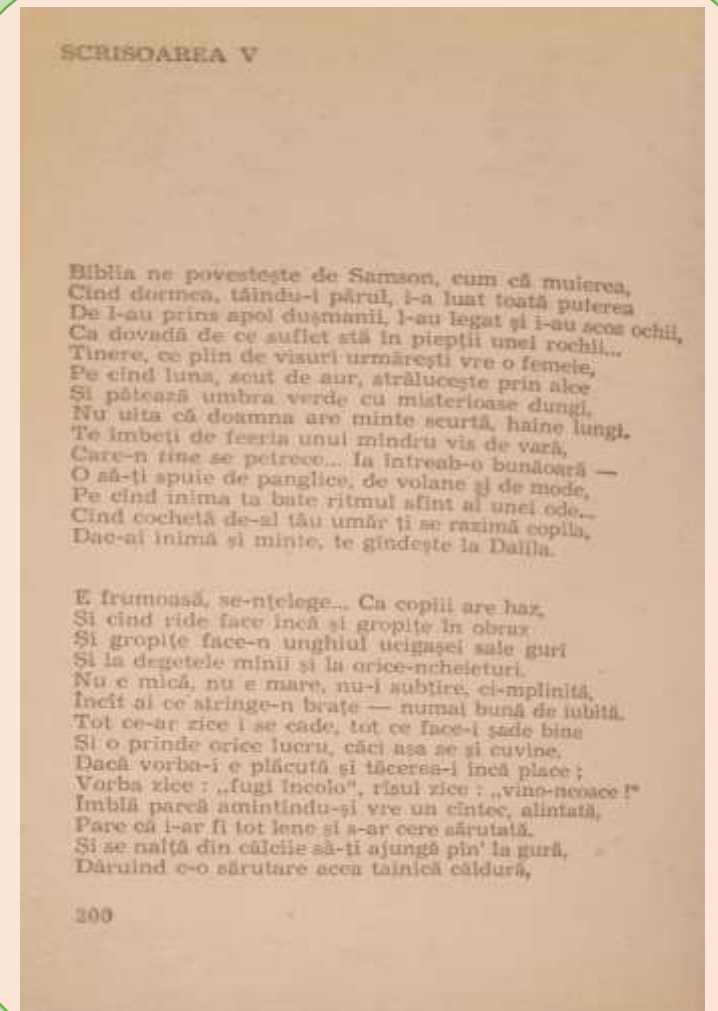
Moștenirea literară a lui Eminescu

Scrisoarea V

În „**Scrisoarea V**”, cunoscută și sub titlul „**Dalila**”, Eminescu reconstituie biografia femeii din societatea burgheză, incapabilă de sentimentul curat al iubirii.

Transformată într-o marfă, ea întruchipează toate viciile societății, din care face parte:

egoismul, lașitatea, ipocrizia.

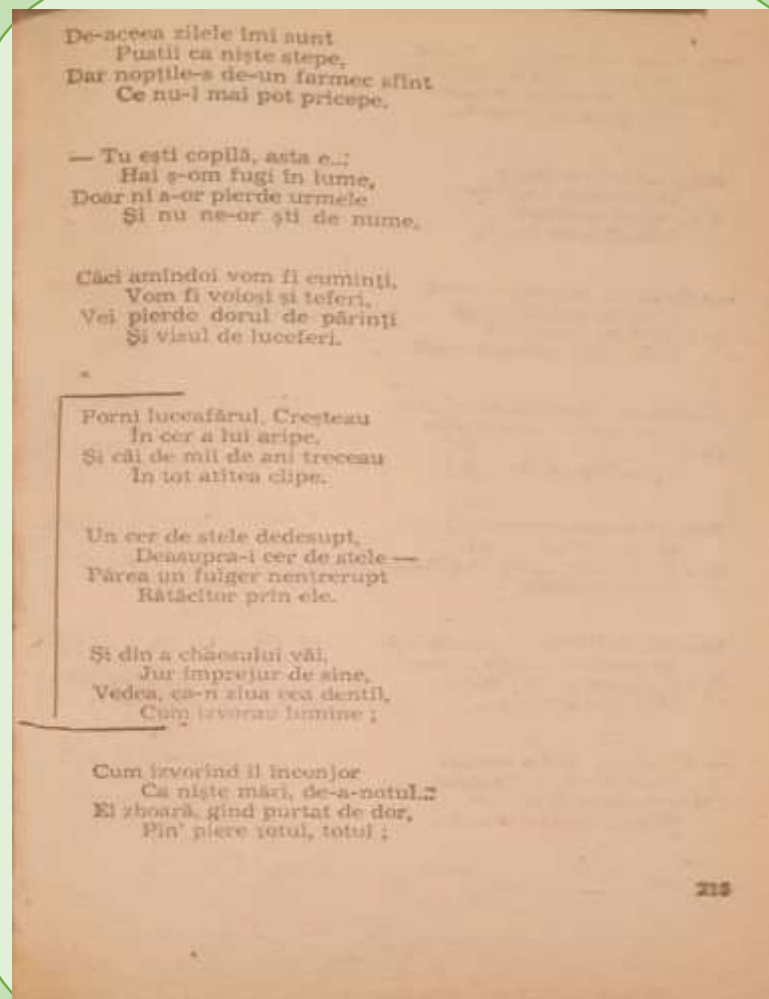
„Luceafărul”

poem de înaltă anvergură social-filozofică și sinteză artistică

- Între atâtea poezii lirice pe tema dragostei și naturii se înalță „**Luceafărul**”- poem de înaltă anvergură social-filozofică și sinteză artistică, în care sunt transfigurate cele mai semnificative momente ale biografiei artistului de geniu, vasta lui concepție asupra dragostei și existenței umane în societate.
- În structura poemului intră diverse simboluri, ce relevă marea aspirație a eroului liric la dragoste, interesul și dorința de a se apropia de oameni, de a cunoaște și a împărtăși bucuria și suferințele lor.
- Luceafărul (Hiperion, după mitologia greacă) reprezintă chipul creatorului romantic, stăpânit mereu de impulsul cunoașterii și aspirației spre absolut, spre dăruire totală.
- Trist și gânditor, plămădit din foc solar și noapte, Luceafărul îi propune ființei iubite *înălțarea în lumea lui ideală*. Tânăra fată, *ființă pământescă*, nefiind în stare să înțeleagă dorința lui, îi cere supremul sacrificiu, *ca el să renunțe la felul său de a fi și să accepte chip de muritor*.
- Calea parcursă de către Luceafăr la Demiurg, ca acesta să-i dezlege *nimbul nemuririi*, e redată în imagini atât de vii și concise, de parcă ar sugera viziunea zborului cosmic:

Versurile:

Porni Luceafărul. Creșteau ...

Geniul „n-are moarte, n-are nici noroc”

- Dezamăgit în dragoste, Hiperion se reîntoarce în sfera genuină a existenței sale de mai înainte
- Cuvintele lui de renunțare, demne și grele prin logica lor, reprezintă nu doar hotărârea definitivă de izolare, ci și de protest amar împotriva Creatorului lumii, care i-a hărăzit un tragic destin.
- Într-o notă asupra „Luceafărului” Eminescu rezuma ideea, precum că geniul „n-are moarte, n-are nici noroc”. Conștiința lui înaltă îi dicta neîmpăcarea cu mediul de existență ordinar, stăpânit de patimi mici.
- Eminescu i-a atitudine împotriva răului și egoismului și, din fericire, nu rămâne *la toate rece*.. El luptă cu nevoile și suferințele oamenilor și cu ale lui proprii. Iar în preajma întunecării luminoasei sale minți, când suferințele morale și materiale îl apăsau tot mai mult, el cade deseori pradă ideilor decepționate, dezamăgirii în idealurile sale, invocând clipele de dragoste , de fericire din tinerețe ori năzuind spre întoarcere la natură.
- În anii ce au urmat după îmbolnăvire (de la 28 iunie 1883 până la 15 iunie 1889) marele poet se veștezi sub povara suferințelor în societatea, care l-a tratat cu indiferență și nepăsare. Momentele de luciditate îl făceau uneori să-și reia pentru un scurt răstimp preocupările literare, dar afară de câteva creații, extrase din manuscrisele mai vechi, nu a reușit să definitiveze ori să publice alte opere de valoare, care după părerea lui mai necesitau o anumită muncă de cizelare pentru a căpăta forma cea mai perfectă.

Succinta caracteristică

dată geniului eminescian de către MIHAIL SADOVEANU

- MIHAIL SADOVEANU menționa cu multă pietate aportul uriaș al poetului în dezvoltarea întregii literaturi moderne:
„Să ne aducem pururi aminte de Mihail Eminescu... apărut pe neașteptate în literatură lăncedă și convențională a epocii. În viața lui scurtă a dus arta poeziei la înălțimi neîntrecute până astăzi, îmbogățind ritmul, rima și expresia artistică, a dat cuvintelor simple valori și armonii surprinzătoare, sentimentelor adâncime unică, viziunilor orizont nemărginit. Pe lângă acest progres al artei scrisului Eminescu a îmbogățit limba și a legat poezia cultă de producțiile din veac ale cântăreților anonimi” ...
- Eminescu simbolizează chipul unuia dintre marii romantici, care, făurindu-și o vastă concepție asupra vieții și artei, tinde neconștient spre cunoaștere și desăvârșire multilaterală.
- Fascinanta sa operă poetică, urzită din mari și tumultuoase pasiuni și viziuni romantice, din căutările chinuitoare ale *„adevărului în lume și în vreme”*, ilustrează maturizarea unui talent de geniu, care s-a stins în zenitul efervescentei tuturor eforturilor sale creatoare.
- Istovit la maximum de o muncă neasemuit de grea, înconjurat de o lume indiferentă și chiar ostilă, neînțeles, neapreciat, lovit în cele mai pure sentimente și aspirații ale lui, poetul, treptat, sleiește de puteri, pentru ca în cele din urmă să moară în împrejurări tragice, în dimineața zilei de 15 iunie 1889. N-avea nici 39 de ani împliniți...
- Nemuritoarea operă poetică a lui Eminescu, datorită zădărniciilor vieții exprimate în ea, marelui avânt spre cunoaștere, după lungi dezbateri și eforturi, depuse de către critica literară progresistă, a ajuns să fie încadrată în *patrimoniul valorilor universale, a cărei faimă și valoare sporește mereu proporțional cu scurgerea timpului.*